

การวิเคราะห์สภาพปัญหา ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรค ในการผลิตครูของประเทศไทย

AN ANALYSIS OF PROBLEM STATEMENTS, AND THE FACILITATING AND RESTRAINING FACTORS OF TEACHER EDUCATION IN THAILAND

ผู้วิจัย	ดร. รุ่งทิวา	แย้มรุ่ง ¹	Dr.Rungtiwa Yamrung rungtiwa@g.swu.ac.th
	ดร. นฤมล	ศิระวงษ์ ²	Dr.Naruemon Sirawong
	ดร. ดวงใจ	สีเขี้ยว ³	Dr.Duangjai Seekheio
	ดร. อรุณา	เจริญสุข ⁴	Dr.Orn-uma Charoensuk
	ดร. ศุภวรรณ	สัจจพิบูล ⁵	Dr.Suppawan Satjapiboon
	ดร. วันเพ็ญ	ประทุมทอง ⁶	Dr.Wanphen Pratoomtong
	ดร. วิลาวลัย	दानสิริสุข ⁷	Dr.Wilawan Dansirisuk

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบสภาพปัญหาของระบบการผลิตครูของประเทศไทย จำแนกตามประเภทของสถาบันอุดมศึกษา และเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมและที่เป็นอุปสรรคในการผลิตครูของประเทศไทย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คณบดีหรือรองคณบดีฝ่ายวิชาการ และคณาจารย์ สังกัดคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยทุกสังกัด 5 ภูมิภาค ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ซึ่งแบ่งออกเป็น 1) การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยการสนทนากลุ่ม ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 83 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง พิจารณาจากการเป็นผู้มีคุณวุฒิหรือเป็นผู้รับผิดชอบด้านนโยบายการผลิตครู และ 2) การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ มีกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 81 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นแบบไม่อิงสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ โดยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง และแบบบันทึกข้อมูล สำหรับการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ และใช้แบบสอบถาม แบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ มีลักษณะการตอบเป็นแบบตอบสนองคู่ (Dual-

response format) จำนวน 50 ข้อ สำหรับการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ โดยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการจำเป็น (Modified Priority Needs Index: $PNI_{Modified}$) และใช้การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย พบว่า

1. ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาในการผลิตครูของประเทศไทยในปัจจุบัน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามสภาพจริงในปัจจุบันเกี่ยวกับระบบการผลิตครูอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยในแต่ละด้านมีค่าเฉลี่ย ความคิดเห็นใกล้เคียงกัน (มีค่าอยู่ระหว่าง 2.55 - 2.96 จากคะแนนเต็ม 4) และพบว่าความต้องการจำเป็นด้านการกำหนดนโยบายและการจัดหลักสูตรมีค่ามากเป็นอันดับ 1 ($PNI_{Modified} = 0.41$) รองลงมาได้แก่ด้านการทบทวนผลการผลิตบัณฑิต ด้านการติดตามและการควบคุมคุณภาพบัณฑิตและด้านกระบวนการผลิตตามลำดับ ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาสภาพปัญหาในการผลิตครู

¹⁻⁷ อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ของประเทศไทยในปัจจุบัน จำแนกตามประเภทของสถาบันอุดมศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละประเภทของสถาบันอุดมศึกษามีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันปัญหาของระบบการผลิตครูทุกด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมต่อความสำเร็จในการผลิตครูในประเทศไทย พบว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมต่อความสำเร็จในการผลิตครูในประเทศไทย ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.12$, S.D. = 0.84) โดยปัจจัยที่ส่งเสริมต่อความสำเร็จในการผลิตครูในประเทศไทยด้านมาตรฐานวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนปัจจัยด้านมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาด้านการประกันคุณภาพระดับหลักสูตรและด้านนโยบายภาครัฐ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

3. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จในการผลิตครูในประเทศไทยพบว่า ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จในการผลิตครูในประเทศไทย ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.91$, S.D. = 0.81) โดยปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จในการผลิตครูในประเทศไทย ด้านมาตรฐานวิชาชีพ ด้านมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาด้านการประกันคุณภาพระดับหลักสูตร และด้านนโยบายภาครัฐ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

คำสำคัญ : สภาพปัญหาการผลิตครู ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรค ความสำเร็จในการผลิตครูของประเทศไทย

ABSTRACT

This research aimed at comparing the problems of pre-service teacher education system by the types of higher education institutions and examining facilitating and restraining factors of pre-service teacher education in Thailand. The subjects of the study were categorized into 2 groups: 1) 83 deans or associate deans of academic affairs, and lecturers of Faculty of Education of all types of

universities in the 5 geographical regions in Thailand including Bangkok, Middle and Eastern, Northern, Northeastern, and Southern parts of Thailand, selected by purposive sampling, 2) 81 deans or associate deans of academic affairs, and lecturers of Faculty of Education of all types of universities in the 5 geographical regions in Thailand including Bangkok, Middle and Eastern, Eastern, Northeastern, and Southern regions, selected by stratified random sampling.

The measures of the study included interview forms, questionnaires, and record forms. IOC was used to evaluate the quality of the measures. The data were analyzed using descriptive statistics (i.e., percentage, mean, standard deviation), inferential statistics (i.e., t-test and One-way ANOVA), Modified Priority Need Index (PNI_{Modified}), and content analysis.

The research found that:

1) On current problems of teacher training in Thailand, it was found that the responders of the questionnaires gave equally high scores on the current practices on all of the examined areas. The needs in the area of policy, curriculum, and institution, the number or pre-service teachers (closed system) were the highest, followed by the area of implementation evaluation in order to improve pre-service teacher education, the area of monitoring and controlling the characteristics of pre-service teachers according to the set out targets, and the area of education delivery process, respectively (characteristics, selection process, quality of trainers, instruction, and practicum).

2) On factors promoting the success of pre-service teacher education in Thailand, it was found that the mean score on the topic was high. The area of professional standards scored the

highest among all the areas, while the mean scores on the area of Thailand Qualification Framework (IQF) (program quality assurance) and the area of public policies were high.

3) On factors hindering the success of pre-service teacher education in Thailand, it was found that in general the mean scores on the topic was high. The scores on the areas of professional standards, Thailand Qualification Framework (IQF) (program quality assurance), and public policies were high.

คำสำคัญ : Problem Statements of Teacher Education, Facilitating Factors, Restraining Factors

บทนำ

“ครู” เป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนา “คน” ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติให้มีศักยภาพและมีความมั่นคงทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การผลิตครูที่มีคุณภาพจึงเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยยกระดับคุณภาพของประชากรในสังคม และช่วยชี้นำสังคมไปในทิศทางที่เหมาะสมดังที่ วรากรณ์ สามโกเศศ (2553) ได้กล่าวไว้ว่า บุคคลสำคัญที่สุดในกระบวนการพัฒนาการศึกษาและการพัฒนาการเรียนรู้อีกคือ “ครู” ซึ่งเป็นผู้ที่มีความหมายและเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้ให้ความสำคัญกับเป้าหมายของการจัดการศึกษาว่าต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้ มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และระบุให้มีการปฏิรูปการศึกษาในหมวดที่ 7 ว่าด้วยครู คุนจาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ให้กระทรวงศึกษาธิการส่งเสริมให้มีระบบกระบวนการผลิต การพัฒนาครู คุนจาจารย์และบุคลากร

ทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูงโดยการกำกับและประสานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาครู คุนจาจารย์ รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาให้มีความพร้อมและมีความเข้มแข็ง (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.2556) ทั้งนี้ เพราะคุณภาพของผู้เรียนขึ้นอยู่กับคุณภาพของครู สอดคล้องกับที่ UNESCO (2015: 50-51) ได้กล่าวไว้ว่าการปฏิรูประบบการฝึกหัดครูเป็นองค์ประกอบสำคัญของกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้อีกเพื่อป้องกัน โดยต้องให้ความสำคัญตั้งแต่การจูงใจผู้มีความรู้ที่ดีที่สุดให้ก้าวสู่อาชีพครู การฝึกอบรมครูให้ตอบสนองความต้องการของเด็กทุกคน การจัดหลักสูตรและนวัตกรรมเพื่อช่วยครูยกระดับการเรียนรู้ของนักเรียน และการเตรียมนักรการศึกษาผู้เชี่ยวชาญด้านฝึกหัดครู และพี่เลี้ยงเพื่อสนับสนุนครู ซึ่งถ้าหากได้รับการพัฒนาองค์ประกอบดังกล่าวอย่างเหมาะสม จะสามารถยกระดับมาตรฐานคุณภาพในวิชาชีพครูได้ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพให้แก่ประเทศต่อไป

จากสถานการณ์ทางด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม จำเป็นต้องพัฒนาคนให้มีคุณภาพ คุนธรรม มีความรอบรู้ และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงด้วยเหตุนี้สถาบันการศึกษาที่ผลิตครูจึงควรตอบสนองพันธกิจเพื่อเตรียมทรัพยากรบุคคลให้รองรับต่อการพัฒนาประเทศ จึงจำเป็นต้องมีอย่างยั้งที่ ต้องมีการพัฒนาการผลิตครู และบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถต่อการจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองการพัฒนาประเทศให้ทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ ทันต่อความก้าวหน้าทางวิชาการและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ สามารถรองรับกับการปฏิรูปทางการศึกษาที่เกิดขึ้นเพื่อสามารถผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพ เป็นไปตามเจตนารมณ์และบทบัญญัติของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ด้วยเหตุนี้ หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนจึงได้ให้ความสำคัญกับการปฏิรูปการผลิตครู เห็นได้จากข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) ที่ได้นำเสนอกรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษา 4 ประการ

ประกอบด้วย การพัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ที่เป็นผู้
 เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เป็นวิชาชีพที่มีคุณค่า
 มีระบบกระบวนการผลิตและพัฒนาครูและบุคลากรทาง
 การศึกษาที่มีคุณภาพมาตรฐานเหมาะสมกับการเป็น
 วิชาชีพชั้นสูง สามารถดึงดูดคนเก่งคนดี มีใจรักในวิชาชีพ
 ครูมาเป็นครูมีปริมาณครูและบุคลากรทางการศึกษา
 อย่างเพียงพอตามเกณฑ์และสามารถจัดการเรียนการ
 สอนได้อย่างมีคุณภาพมาตรฐาน ขณะเดียวกันสามารถ
 พัฒนาตนเองและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องมีสภา
 วิชาชีพที่เข้มแข็ง บริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อ
 พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพชีวิตที่
 ดี มีความมั่นคงในอาชีพ มีขวัญกำลังใจอยู่ได้อย่างยั่งยืน
 โดยมีแนวทางการปฏิรูปดังนี้ 1) การพัฒนาระบบผลิตครู
 และบุคลากรทางการศึกษา 2) การพัฒนาครูและบุคลากร
 ทางการศึกษาและ 3) การใช้ครูและบุคลากรทางการศึกษา
 ซึ่งสอดคล้องกับที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
 ได้จัดทำกรอบยุทธศาสตร์การปฏิรูปอุดมศึกษาขึ้นเพื่อใช้
 เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนการปฏิรูปอุดมศึกษาภายใต้
 กรอบการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองของสำนักงาน
 เลขาธิการสภาการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการ
 อุดมศึกษา โดยได้มุ่งเน้นไปที่กระบวนการผลิตและการ
 พัฒนาครู ปรับกระบวนการผลิตครูทั้งระบบและการ
 พัฒนาอาจารย์เพื่อรองรับการปฏิรูปการศึกษา โดยม
 ความเชื่อว่าคุณภาพของการศึกษาคือคุณภาพของครู
 และอาจารย์ และคุณภาพการสอนของครูจะมีได้เมื่อครูมี
 ค่านิยม ทักษะและความรู้ของความเป็นครูที่ถูกต้อง
 เหมาะสม ดังนั้น การปฏิรูปอุดมศึกษาในทศวรรษที่สองนี้
 จึงให้ความสำคัญกับ การพัฒนาระบบการผลิตครูทั้ง
 ระบบและการพัฒนาอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา
 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.2553: 3)

จากกรอบแนวทางดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การให้
 ความสำคัญกับการพัฒนาระบบผลิตครู เป็นหนึ่งในหัวใจ
 สำคัญของการปฏิรูปการศึกษาให้สัมฤทธิ์ ผลตาม
 เป้าหมายการศึกษาชาติที่กำหนดไว้ แต่จากการศึกษา
 พบว่า ระบบการผลิตครูที่ผ่านมายังไม่ได้รับการพัฒนา

อย่างเพียงพอจึงส่งผลให้คุณภาพการศึกษาของ
 ประเทศชาติลดลงอย่างต่อเนื่องตลอดทศวรรษที่ผ่านมา
 ดังที่ เปรี๊อง กิตร์ตันกร (2554: 1) ได้กล่าวไว้ว่าระบบ
 การศึกษาประกอบด้วยครูและผู้บริหารรวมทั้งระบบ
 โครงสร้างเชิงนโยบายแต่ครูได้รับความสำคัญน้อยมาก
 เมื่อเปรียบกับการบริหารจัดการทางการศึกษาด้านอื่นๆ
 สังคมและประเทศชาติจึงเกิดวิกฤตทั้งทางเศรษฐกิจ
 วัฒนธรรมและการเมือง โดยเฉพาะสังคมฐานรากคือ
 ชนบทและชุมชนท้องถิ่นยังขาดโอกาสทางการศึกษาใน
 ระบบการศึกษาก็คาดครูและคุณภาพของครูในระบบ
 โรงเรียนก็ยังไม่น่าพอใจ การพัฒนาหลักสูตรการผลิตครู
 และการจัดการเรียนการสอนนิสิต/นักศึกษาครูยังไม่สอด
 รับกับการพัฒนาการศึกษาที่ส่งผลต่อการพัฒนาคนใน
 สังคมและประเทศชาติ อีกทั้งระบบการผลิตและพัฒนา
 ครูยังมีปัญหา โดยในอีก 10-15 ปีข้างหน้า จะมีครู
 เกษียณประมาณสองแสนคน เฉลี่ยแล้วประมาณปีละ
 สองหมื่นคน แต่ในขณะนี้มีการผลิตครูอยู่ปีละประมาณ
 ห้าหมื่นคน หากยังมีการผลิตครูอยู่ในอัตราดังกล่าว
 หรือมากกว่า ใน 10 ปีข้างหน้าจะมีการผลิตครูเกินอยู่
 ประมาณสามแสนคน และในอีก 15 ปี ก็จะมีเกินอยู่
 ประมาณสี่แสนคน หรือจะมีการผลิตครูมากถึง 2.5 เท่า
 ของอัตราครูที่จะเกษียณ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2556:
 ออนไลน์) ซึ่งสอดคล้องกับที่ดิเรก พรสีมา (2554: 23) ได้
 กล่าวไว้ว่า ปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการผลิตครูเป็นหนึ่งใน
 ปัญหาสำคัญในวิชาชีพครู ไม่ว่าจะเป็ปัญหาอัน
 เนื่องมาจากตัวป้อนเข้าของกระบวนการผลิตครู
 กระบวนการเรียนการสอนนิสิต/นักศึกษาครู การกำหนด
 คุณลักษณะของบัณฑิตครู และการควบคุมให้บัณฑิตที่
 สำเร็จการศึกษามีคุณลักษณะตามที่กำหนด เช่นเดียวกับ
 ผลการวิจัยของ วิชุดา กิจธรรมและคนอื่นๆ (2556:
 222) ที่พบว่า สภาพปัญหาการผลิตครูไทยที่จะส่งผลไป
 ยังอนาคต มีทั้งปัญหาในด้านนโยบายการผลิตครูของรัฐ
 ไม่มีความแน่นอน สถาบันผลิตครูยังมีคนเก่งเข้าเรียนครู
 จำนวนน้อย กระบวนการผลิตครูของสถาบันการผลิตครู
 แต่ละแห่งมีคุณภาพไม่เท่ากัน คุณภาพอาจารย์ผู้สอน

แตกต่างกัน คุณภาพของครูที่เลี้ยงแตกต่างกันการจัดการฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่มีความแตกต่างกัน และคุณภาพผลผลิตของสถาบันการผลิตครูแต่ละแห่งมีคุณภาพไม่เท่ากัน สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการที่ได้ทำการศึกษาด้านภาพการผลิตและพัฒนาครูในประเทศไทย โดยทำการสังเคราะห์แนวคิดและข้อเสนอจากการประชุมคณะกรรมการยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนาครู พบว่าการผลิตครูในปัจจุบันเน้นปริมาณมากกว่าคุณภาพ สถาบันผลิตครูในปัจจุบันมีฐานะเป็นคณะวิชาหรือหลักสูตรในสถาบันอุดมศึกษาสมบูรณ์แบบมิได้มีฐานะเป็นสถาบันอุดมศึกษาเฉพาะทางและมีได้มีการคัดสรรบุคคลผู้ที่มีความเหมาะสมจะเป็นครูมาเรียนครูและประกอบวิชาชีพครู อีกทั้งเป็นการผลิตครูตามความสนใจและความพร้อมของสถาบันมากกว่า นอกจากนี้ยังพบปัญหาด้านคุณภาพของคณาจารย์ ผู้สอนในคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ อยู่ในระดับต้องปรับปรุงนโยบายการผลิตครูขาดความต่อเนื่องเพราะนโยบายเปลี่ยนแปลงตามนโยบายของนักการเมือง รัฐลงทุนเพื่อการผลิตครูต่ำ การผลิตครูไม่ตรงกับความต้องการในการใช้งานจริง มีปริมาณเกินความต้องการในบางสาขาและขาดแคลนในบางสาขาวิชา ขาดข้อมูลและการประสานงานระหว่างผู้ผลิตและผู้ใช้ ขาดแคลนคณาจารย์ที่เชี่ยวชาญในการผลิตครูทำให้การผลิตไม่มีคุณภาพเพียงพอ ระบบการฝึกประสบการณ์ของนิสิต/นักศึกษาครูยังไม่มีคุณภาพ คณาจารย์ในสถาบันผลิตครู (ครูของครู) ขาดมุมมองที่รอบด้านเนื่องจากจบการศึกษาในประเทศเป็นส่วนใหญ่ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558: ค – ง)

ปัญหาดังกล่าวข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่า ระบบการผลิตครูของประเทศไทยยังคงประสบปัญหาหลายประการ ทั้งในด้านนโยบายจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กระบวนการคัดเลือก การพัฒนาหลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนการสอน การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ คุณภาพอาจารย์และครูพี่เลี้ยง ตลอดจนมาตรฐานที่แตกต่างกันของแต่ละสถาบัน ส่งผลต่อคุณภาพของนิสิตครู และคุณภาพของผู้เรียนต่อไป ประกอบกับกระแส

ความต้องการของโลกที่เปลี่ยนไป ทำให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาต้องหันมาร่วมมือกันในการแก้ปัญหาและพัฒนาระบบการผลิตครู ซึ่งถือเป็นต้นทางในการผลิตคนที่มีคุณภาพให้กับสังคมตามเป้าหมายของประเทศและความต้องการในศตวรรษที่ 21 ดังที่ ฤตินันท์ สมุทร์ทัย (2556) ได้ให้ข้อเสนอเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรการผลิตครูสำหรับศตวรรษที่ 21 ไว้ว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการผลิตครูควรร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์และแนวทางการจัดการศึกษาด้านวิชาชีพครูให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน หน่วยงานที่รับผิดชอบต่อการพัฒนาหลักสูตรผลิตครูควรกำหนดเป้าหมายของการผลิตครู และกำหนดคุณลักษณะที่สำคัญเพื่อเป็นเอกลักษณ์ของบัณฑิตครูโดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการผลิตบัณฑิต รวมทั้งการสร้างตระหนักรู้และความเข้าใจที่ตรงกันให้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการผลิตบัณฑิตครูสำหรับศตวรรษที่ 21 และสาขาวิชาต่าง ๆ ที่เป็นผู้รับผิดชอบในการพัฒนาหลักสูตรของสาขาวิชาควรทำความเข้าใจในเป้าหมายการผลิตครูและคุณลักษณะของบัณฑิตครูสำหรับศตวรรษที่ 21 เพื่อนำไปใช้ในการจัดทำหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้เพื่อให้ระบบการผลิตครูมีคุณภาพและสอดคล้องกับความต้องการในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับที่ พิณสุดา สิริธรงค์ศรี (2557: 3) ได้กล่าวถึงระบบการผลิตครูที่ต้องการการออกแบบที่สอดคล้องกับการเรียนรู้แบบใหม่ในศตวรรษที่ 21 บนพื้นฐานความเป็นไทย ต้องมีการรณรงค์และคัดเลือกให้คนเก่งคนดีมาเป็นครูควบคู่กับการจัดระบบการตอบแทนที่เหมาะสมและศักดิ์ศรีของครูหรืออาชีพ ควรปฏิรูประบบการผลิตครูของครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ที่ทันสมัย สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางวิทยาการและความรู้พลิกรูปแบบของการผลิตและพัฒนาครูให้เป็นผู้จัดการกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจน การควบคุมคุณภาพการผลิตครู โดยการใช้ระบบการรับรองวิทยฐานะของสถาบันผลิตครู

จากสภาพและปัญหาดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่าถึงเวลาที่ประเทศชาติจะต้องให้ความสำคัญกับ

การแก้ปัญหาในการพัฒนาระบบการผลิตครู เนื่องจาก “ครู” เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนนโยบายด้าน การศึกษาของประเทศและเป็นผู้มีบทบาทในการส่งเสริม และพัฒนา รวมถึงการให้การศึกษามีคุณภาพแก่ผู้เรียน การพัฒนาระบบการผลิตครูจึงเป็นหัวใจสำคัญของการ พัฒนาสังคมและประเทศชาติตามนโยบายการปฏิรูป การศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 – 2561) ด้วย เหตุนี้ คณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสภาพปัญหา ปัจจัยที่ ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จในการ ผลิตครูของประเทศไทย ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะนำไปใช้ ในการสร้างข้อเสนอในการพัฒนาระบบการผลิตครูของ ประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบสภาพปัญหาของระบบการ ผลิตครูของประเทศไทยจำแนกตามประเภทของสถาบัน อุดมศึกษา

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมและที่เป็นอุปสรรค ในการผลิตครูของประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

สำหรับประชากรในการศึกษาคั้งนี้ ประกอบด้วย คณบดีหรือรองคณบดีฝ่ายวิชาการ คณาจารย์ สังกัด คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย ทุกสังกัด จาก 5 ภูมิภาค คือ กรุงเทพมหานคร ภาคกลาง และภาคตะวันออก ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ส่วน สำหรับการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ คณบดี หรือรอง คณบดีฝ่ายวิชาการ และคณาจารย์ สังกัดคณะครุศาสตร์/ ศึกษาศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยทุกสังกัด จาก 5 ภูมิภาค ประกอบด้วย กรุงเทพมหานคร จำนวน 18 คน ภาคกลางและภาคตะวันออก จำนวน 9 คน ภาคเหนือ จำนวน 23 คน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 15 คน และภาคใต้จำนวน 18 คน รวมทั้งสิ้น

จำนวน 83 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง พิจารณาจากการเป็นผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้ที่ทำหน้าที่ เกี่ยวข้องกับการผลิตครู หรือผู้รับผิดชอบด้านนโยบาย การผลิตครู โดยเก็บข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่มและ สัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาสร้างแบบสอบถาม

2. ผู้ให้ข้อมูลเชิงปริมาณ คณบดีหรือรองคณบดี ฝ่ายวิชาการ และคณาจารย์ สังกัดคณะครุศาสตร์/ ศึกษาศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยทุกสังกัด จาก 5 ภูมิภาค ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ภาคกลางและ ภาคตะวันออก ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ ภาคใต้ จำนวนรวมทั้งสิ้น 93 คน ได้มาจากการสุ่ม ตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยแบ่งประชากรออกเป็นกลุ่มตามมหาวิทยาลัยในแต่ละ ภูมิภาค เรียกแต่ละภูมิภาคว่าระดับชั้น (Strata) และมี มหาวิทยาลัยเป็นหน่วยการสุ่ม (Unit of Sampling) เมื่อสุ่มตัวอย่างจากทุกระดับชั้นทำให้ได้มหาวิทยาลัย จากหลากหลายสังกัด ได้แก่ มหาวิทยาลัยของรัฐ มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาวิทยาลัยเอกชน และอื่นๆ (เช่น มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคล สถาบันพลศึกษา อาชีวศึกษา เป็นต้น) ดังนี้

สังกัด	ภูมิภาค									
	กรุงเทพมหานคร		ภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		ภาคเหนือ		ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		ภาคใต้	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
มหาวิทยาลัยของรัฐ	1		8		0		8		0	
มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ	1		5		5		5		5	
มหาวิทยาลัยราชภัฏ	1		5		5		5		5	
มหาวิทยาลัยเอกชน	1		4		0		5		4	
อื่นๆ	5		5		5		5		0	
รวม	9	9.68	27	29.03	15	16.13	28	30.11	14	15.05

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณมีกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามสมบูรณ์สามารถนำมาวิเคราะห์ได้จำนวน 81 ชุด คิดเป็นร้อยละ 87.10 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

ตัวแปรที่ศึกษา

1. สภาพปัญหากระบวนการผลิตครู

สภาพปัญหากระบวนการผลิตครู หมายถึง ประเด็นที่เป็นอุปสรรค ข้อสงสัย ความยากลำบาก หรือความท้าทาย หรือเป็นสถานการณ์ที่ต้องมีการแก้ปัญหา หรือความไม่สอดคล้องที่ปรากฏขึ้นซึ่งขัดขวางมิให้การผลิตครูประสบผลสำเร็จ ประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ 1) การกำหนดนโยบายและการจัดหลักสูตร 2) กระบวนการผลิต 3) การติดตามและการควบคุมคุณภาพบัณฑิต และ 4) การทบทวนผลการผลิตบัณฑิต โดยแต่ละด้านมีรายละเอียด ดังนี้

1) การกำหนดนโยบายและการจัดหลักสูตร หมายถึง การออกแบบ วางแผน และบังคับใช้นโยบาย และหลักสูตรที่เกี่ยวกับการผลิตบัณฑิตครูจากภาครัฐ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงการกำหนดเป้าหมาย และเอกลักษณ์ของหลักสูตร การออกแบบรายวิชา การกำหนดจำนวนหน่วยกิต จำนวนรับนิสิต/นักศึกษา ระบบ

กำกับติดตามมาตรฐานการผลิตบัณฑิตเพื่อช่วยกำหนดทิศทางในการจัดการเรียนการสอน

2) กระบวนการผลิต หมายถึง ขั้นตอนการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาในการนํานโยบายและหลักสูตรวิชาชีพครูไปสู่การนำไปใช้อย่างเป็นระบบ ผ่านการบริหารจัดการหลักสูตร การกำหนดคุณลักษณะผู้สอน คุณลักษณะผู้เรียน กระบวนการคัดเลือกผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนรายวิชาทั่วไปและรายวิชาชีพครู การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์วิชาชีพเพื่อเตรียมความพร้อมและฝึกฝนทักษะทางวิชาชีพ รวมถึงการสร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันผลิตครูและสถานศึกษา

3) การติดตามและการควบคุมคุณภาพบัณฑิต หมายถึง การดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาในการตรวจสอบผลลัพธ์การผลิตครู โดยพิจารณาจากจำนวนบัณฑิตที่ออกไปประกอบวิชาชีพ คุณลักษณะของบัณฑิตตามมาตรฐานคุณวุฒิและมาตรฐานวิชาชีพ รวมถึงการจัดอบรมให้ความรู้เพิ่มเติม

4) การทบทวนผลการผลิตบัณฑิต หมายถึง การดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาในการประเมินผลการดำเนินงานด้านการผลิตบัณฑิตครู และนำผลมาใช้ในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพของกระบวนการผลิตครูให้มีคุณภาพต่อไป

2. ปัจจัยที่ส่งเสริมต่อความสำเร็จในการผลิตครู

ปัจจัยที่ส่งเสริมต่อความสำเร็จในการผลิตครู หมายถึง สิ่งที่ต้องมีหรือควรมีที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการผลิตครูอย่างมีนัยสำคัญเพื่อให้การผลิตครูประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย ซึ่งได้จากการสังเคราะห์เอกสารการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่มและการตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ 1) มาตรฐานวิชาชีพครู 2) มาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (มคอ.) 3) การประกันคุณภาพระดับหลักสูตร และ 4) นโยบายภาครัฐ

3. ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จในการผลิตครู

ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จในการผลิตครู หมายถึง สิ่งที่ส่งผลต่อความล้มเหลวของการผลิตครู และทำให้ การผลิตครูไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย ซึ่งได้จากการสังเคราะห์เอกสาร การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่มและการตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ 1) มาตรฐานวิชาชีพครู 2) มาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (มคอ.) 3) การประกันคุณภาพระดับหลักสูตร และ 4) นโยบายภาครัฐ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาจากเอกสาร โดยรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและเอกสารต่างๆ ประกอบการวิจัยภาคสนามโดยใช้แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม แบบบันทึกการสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล หัวข้อการวิจัยเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหา ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการผลิตครูของประเทศไทย เพื่อให้ทราบถึงความคิดเห็นของบุคคลที่เกี่ยวข้องในการผลิตครูเกี่ยวกับสภาพจริงในปัจจุบันของ

ระบบการผลิตครูตามที่คาดหวังหรือควรจะเป็น ปัจจัยที่ส่งเสริมและที่เป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จในการผลิตครูของประเทศไทย ผู้วิจัยจึงใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสาน โดยการสนทนากลุ่มและสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อให้ได้ประเด็นในการนำไปใช้ยืนยันข้อมูลเชิงสำรวจและพิจารณาผลต่างของคะแนนเฉลี่ยสภาพที่คาดหวังหรือควรจะเป็นกับสภาพจริงในปัจจุบันหารด้วยสภาพจริงในปัจจุบัน (Modified Priority Needs Index: PNI_{Modified}) โดยมีขั้นตอนในการดำเนินงานวิจัย ดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์และขอบเขตงานวิจัย
2. ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องในประเด็นของสภาพ

ปัญหาปัจจัยที่ส่งเสริม ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จในการผลิตครูของประเทศไทยโดยศึกษาจากทั้งเอกสารงานวิจัย บทความ หนังสือ บันทึกจากสื่อสิ่งพิมพ์สื่ออิเล็กทรอนิกส์และจากการสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์เชิงลึกและการตอบแบบสอบถาม

3. วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สำหรับข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร การสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึกและวิเคราะห์ด้วยสถิติบรรยายและสถิติเชิงเปรียบเทียบ สำหรับข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบสอบถาม

4. สรุปและจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายการผลิตครู

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบบันทึกข้อมูล แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบสอบถาม การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการผลิตครูของประเทศไทยที่ผ่านมา
2. กำหนดกรอบของข้อคำถามที่จะใช้ในการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึก
3. ศึกษาแนวทางการสร้างแบบสอบถามจากตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
4. นำประเด็นที่ได้จากการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึกซึ่งจำแนกองค์ประกอบเป็น 6 ด้าน

ได้แก่ 1) นโยบายในการผลิตครู 2) สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตครู 3) ตัวป้อนเข้าของกระบวนการผลิตครู 4) กระบวนการเรียนการสอนนิสิต/นักศึกษาครู 5) การกำหนดคุณลักษณะของบัณฑิตครู และ 6) การควบคุมให้บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษามีคุณลักษณะตามที่กำหนด มาสร้างแบบสอบถามและจัดองค์ประกอบใหม่เป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) การกำหนดนโยบายและการจัดหลักสูตร 2) กระบวนการผลิต 3) การติดตามและการควบคุมคุณภาพบัณฑิต และ 4) การทบทวนผลการผลิตบัณฑิต จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับร่าง

5. นำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องพร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการปรับปรุงแบบสอบถามกำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาข้อคำถาม ดังนี้

+1 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับประเด็นที่ต้องการวัด

0 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญไม่แน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับประเด็นที่ต้องการวัด

-1 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อคำถามไม่มีความสอดคล้องกับประเด็นที่ต้องการวัด

6. นำผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยของผู้เชี่ยวชาญ 3 คน เท่ากับ 0.5 ขึ้นไป จึงจะถือว่าข้อคำถามนั้นมีคุณภาพสำหรับการนำไปใช้ในการวิจัยได้ ซึ่งผลการวิเคราะห์พบว่าค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามมีค่าตั้งแต่ 0.67-1.00

7. ปรับปรุงข้อคำถามตามข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำไปทดลองกับกลุ่มประชากร ได้แก่ คณบดีหรือรองคณบดีฝ่ายวิชาการ คณาจารย์ สังกัดคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยทุกสังกัด จาก 5 ภูมิภาค จำนวน 45 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.89 จัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์ นำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือโดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability)
2. วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและดัชนีความต้องการจำเป็น (Modified Priority Needs Index: PNI_{Modified})
3. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA)
4. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบสภาพปัญหาของระบบการผลิตครูจำแนกตามประเภทของสถาบันอุดมศึกษา โดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ย ผลต่างของคะแนนเฉลี่ยสภาพที่คาดหวังหรือควรจะเป็นกับสภาพจริงในปัจจุบันหารด้วยสภาพจริงในปัจจุบัน (Modified Priority Needs Index: $PNI_{Modified}$) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) พบว่า

1.1 ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อสภาพจริงในปัจจุบัน และสภาพที่คาดหวังหรือควรจะเป็นของระบบการผลิตครูอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยในแต่ละด้านมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นใกล้เคียงกัน ทั้งนี้ ด้านการทบทวนผลการผลิตบัณฑิตมีค่าเฉลี่ยสูงสุดแต่สูงกว่าด้านอื่นเล็กน้อย ขณะที่ด้านการกำหนดนโยบายและการจัดหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคาดหวังต่อการดำเนินงานระบบการผลิตครูอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยมีความคาดหวังเกี่ยวกับระบบการผลิตครูในด้านการทบทวนผลการผลิตบัณฑิต มีค่าเฉลี่ยสูงสุดแต่สูงกว่าด้านอื่นเล็กน้อย ขณะที่มีความคาดหวังด้านการกำหนดนโยบายและการจัดหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดและพบว่าความต้องการจำเป็นด้านการกำหนดนโยบายและการจัดหลักสูตร มากเป็นอันดับ 1 รองลงมา ได้แก่ ด้านการทบทวนผลการผลิตบัณฑิต ด้านการติดตามและการควบคุมคุณภาพบัณฑิต และด้านกระบวนการผลิตตามลำดับ

1.2 ผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละประเภทของสถาบัน อุดมศึกษามีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบัน/ปัญหาของระบบการผลิตครูทุกด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2. ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จในการผลิตครูในประเทศไทย พบว่า

2.1 ปัจจัยที่ส่งเสริมต่อความสำเร็จในการผลิตครูในประเทศไทย ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.12$, S.D. = 0.84) และในแต่ละข้อความมี

ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและมากที่สุด โดยปัจจัยที่ส่งเสริมต่อความสำเร็จในการผลิตครูในประเทศไทยด้านมาตรฐานวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = 0.50) โดยทุกข้อความมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนปัจจัยที่ส่งเสริมการผลิตครูในประเทศไทยด้านมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาด้านการประกันคุณภาพระดับหลักสูตร และด้านนโยบายภาครัฐมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.03$, S.D. = 0.94, $\bar{X} = 3.01$, S.D. = 0.90 และ $\bar{X} = 2.84$, S.D. = 1.01 ตามลำดับ) ซึ่งทุกข้อความมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

2.2 ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จในการผลิตครูในประเทศไทย ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.91$, S.D. = 0.81) และในแต่ละข้อความมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางและมาก โดยปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จในการผลิตครูในประเทศไทยด้านมาตรฐานวิชาชีพด้านมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาและด้านการประกันคุณภาพระดับหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.21$, S.D. = 0.67, $\bar{X} = 2.92$, S.D. = 0.78 และ $\bar{X} = 3.01$, S.D. = 0.89 ตามลำดับ) ซึ่งทุกข้อความมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านนโยบายภาครัฐมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.51$, S.D. = 0.91) ซึ่งข้อความมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากคือหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครูผลิตบัณฑิตครูที่ไม่มีคุณภาพเท่าที่ควร และหลักสูตรปริญญาตรีมีการเรียนแบบแยกส่วน คือ วิชาทั่วไป วิชาชีพครู วิชาเอก ทำให้บัณฑิตครูไม่สามารถเชื่อมโยง/การบูรณาการเนื้อหาได้ ส่วนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ 1 ปี นานเกินไป ส่งผลให้บัณฑิตบางส่วนไม่ต้องการประกอบอาชีพครูในอนาคตมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

อภิปรายผล

จากผลการสำรวจความคิดเห็นของคณบดีหรือรองคณบดีฝ่ายวิชาการ คณาจารย์ สังกัดคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยทุกสังกัด จาก 5 ภูมิภาค อภิปรายผลได้ดังนี้

สภาพปัญหากระบวนการผลิตครูในประเทศไทย ผลการศึกษาสภาพปัญหากระบวนการผลิตครูของประเทศไทย เกี่ยวกับการปฏิบัติตามสภาพจริงในปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังหรือควรจะเป็นของกระบวนการผลิตครูอยู่ในระดับ มากทุกด้าน โดยในแต่ละด้านมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็น ใกล้เคียงกันแต่มีความคาดหวังต่อการดำเนินงานระบบ การผลิตครูอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน และพบว่าแต่ละ ประเภทของสถาบันอุดมศึกษามีความคิดเห็นต่อสภาพ ปัจจุบัน/ปัญหาของกระบวนการผลิตครูทุกด้านแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากทุก สถาบันมีความคาดหวังต่อการผลิตครูและการยกระดับ วิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง ต้องการให้ปรับ กระบวนการผลิตครูทั้งระบบทั้งด้านการกำหนดนโยบาย และการจัดหลักสูตร ด้านกระบวนการผลิต ด้านการ ติดตามและการควบคุมคุณภาพบัณฑิต และด้านการ ทบทวนผลการผลิตบัณฑิต เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการ ผลิตครูซึ่งอภิปรายได้ดังนี้

ด้านการกำหนดนโยบายและการจัดหลักสูตร

หน่วยงานกลางของภาครัฐและสถาบันผลิตครู ควรมีการวางแผนร่วมกันในการผลิตครู โดยสำนักงาน คณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ทำหน้าที่ประสาน งานเกี่ยวกับนโยบายการผลิตครูอย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังพบว่ารายวิชาในหลักสูตรควรมีการส่งเสริม ให้เกิดการพัฒนาครูที่ดีมีคุณภาพ และมีจิตวิญญาณ ความเป็นครูและหลักสูตรการผลิตครูของแต่ละสถาบัน การศึกษา (เช่น มหาวิทยาลัยรัฐ /เอกชน/มหาวิทยาลัย ราชภัฏ) ควรมีเป้าหมายที่ชัดเจน

เมื่อพิจารณาสภาพปัญหาเกี่ยวกับระบบการ ผลิตครู จากความต่างของระดับความคิดเห็นส่วนใหญ่ ของผู้ตอบแบบสอบถามระหว่างสภาพจริงในปัจจุบันและ สภาพที่คาดหวังหรือที่ควรจะเป็น ทำให้ได้ข้อสรุปที่ สะท้อนถึงปัญหาเกี่ยวกับระบบการผลิตครูด้านนโยบาย และการจัดการหลักสูตร ดังนี้

1) รัฐบาลยังไม่ให้ความสำคัญต่อการจัด หลักสูตรวิชาชีพครู เช่น การสนับสนุนงบประมาณต่อหัว

นิสิต การจัดสรรทรัพยากรแก่สถาบันการศึกษาอย่างเป็น ธรรมและทั่วถึง

2) หน่วยงานกลางของภาครัฐและสถาบันผลิต ครูยังไม่มี การวางแผนร่วมกันในการผลิตครูเท่าที่ควร

3) การกำหนดนโยบายและกรอบการผลิตครูยัง มีความไม่ชัดเจน ขึ้นกับนโยบายการเมือง

4) สกอ.ยังไม่สามารถทำหน้าที่ประสานงาน เกี่ยวกับนโยบายการผลิตครูได้อย่างชัดเจน และมีประสิทธิภาพ

5) ครูสภายังไม่เปิดโอกาสให้สถาบันการศึกษา มีส่วนร่วมกำหนดหรือวางแผนการจัด หลักสูตรวิชาชีพครูเท่าที่ควร

6) ครูสภายังไม่สามารถทำหน้าที่ประสานงาน เกี่ยวกับนโยบายการผลิตครูได้อย่างชัดเจน และมีประสิทธิภาพ

7) คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ และคณะร่วม ผลิต ยังไม่มีการออกแบบรายวิชาใน หลักสูตรร่วมกันเท่าที่ควร

ด้านกระบวนการผลิต ประกอบด้วย คุณลักษณะ กระบวนการคัดเลือก คุณภาพอาจารย์ การจัดการเรียน การสอน การฝึกประสบการณ์

ในการผลิตครูควรส่งเสริมให้ผู้มีความรู้ ความสามารถเข้ามาเรียนครู เนื่องจากการพัฒนา คุณภาพเด็กและเยาวชนต้องพัฒนาที่ครูก่อน ถ้าครูด้อย คุณภาพจะไม่สามารถสร้างคุณภาพให้นักเรียนได้ กระบวนการผลิตครูในปัจจุบันยังขาดประสิทธิภาพ ทำให้ ไม่ได้คนเก่ง คนดีมาเป็นครู ไม่เห็นคุณค่าในวิชาชีพครู เนื่องจากภาพพจน์วิชาชีพครูไม่ค่อยดี สื่อชั้นนำปัญหาครู ในด้านลบมากกว่าด้านดี (สำนักงานเลขาธิการสภา การศึกษา, 2558: 60) และกิจกรรมการเรียนการสอนใน หลักสูตรควรเน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดขั้นสูง โดย คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ต้องเป็นผู้รับผิดชอบหลักใน การจัดการเรียนการสอนรายวิชาชีพครู และมีการกำหนด ระเบียบและขั้นตอนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพให้อย่าง ชัดเจนผู้สอนในหลักสูตรผลิตครูต้องมีความสามารถใน

การจัดการให้เกิดองค์ความรู้ สามารถพัฒนาคุณลักษณะ ความเป็นครูให้กับผู้เรียนและการจัดกิจกรรมต้องปลูกฝัง อุดมการณ์ความเป็นครูเป็นสิ่งที่สำคัญมากที่สุด สอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาที่ระบุว่า ครูควรมีทั้งจิตวิญญาณและองค์ความรู้และสอนด้วย หัวใจ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2558ข: 6)

เมื่อพิจารณาสภาพปัญหาเกี่ยวกับระบบการผลิตครู จากความต่างของระดับความคิดเห็นส่วนใหญ่ของผู้ตอบแบบสอบถามระหว่างสภาพจริงในปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังหรือที่ควรจะเป็น ทำให้ได้ข้อสรุปที่สะท้อนถึงปัญหาเกี่ยวกับระบบการผลิตครูด้านกระบวนการผลิต ดังนี้

- 1) สถาบันกำหนดจำนวนรับผู้เข้าเรียนครู แต่ละสาขา โดยไม่ได้พิจารณาจากความต้องการหรือความขาดแคลนเท่าที่ควร
- 2) หน่วยงานกลางของภาครัฐและสถาบันผลิตครูยังไม่มีการกำหนดมาตรฐานคุณสมบัติของผู้เข้าเรียนครูร่วมกัน
- 3) หน่วยงานกลางของภาครัฐยังไม่มีการกำหนดเครื่องมือในการคัดเลือกผู้เข้าเรียนครู
- 4) ผู้ที่เข้ามาเรียนครูส่วนใหญ่เป็นผู้ไม่มีความรู้ความสามารถเท่าที่ควร เด็กเก่งซึ่งความสามารถอยู่ในระดับ 30% บน ยังไม่มาเรียนครู
- 5) กิจกรรมการเรียนการสอนในหลักสูตรยังไม่เน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดขั้นสูงเท่าที่ควร

ด้านการติดตามและการควบคุมคุณภาพบัณฑิตให้มีคุณลักษณะตามที่กำหนด

พบว่านิสิต/นักศึกษาครูส่วนใหญ่เมื่อจบหลักสูตรแล้วไปประกอบวิชาชีพครูตามเป้าหมายของหลักสูตรและมีคุณลักษณะของบัณฑิตครูเป็นไปตามมาตรฐานคุณวุฒิและมาตรฐานวิชาชีพครู ทั้งนี้เนื่องมาจากกระแสสังคมได้เปลี่ยนไปในนิสิต/นักศึกษา ปัจจุบันต้องการรับราชการเพราะมีความมั่นคงสูง อีกทั้งเนื้อหาในหลักสูตรยังมุ่งเน้นตามมาตรฐานคุณวุฒิและมาตรฐานวิชาชีพครูและหล่อหลอมความเป็นครูให้กับ

ผู้เรียนตลอดหลักสูตรจึงทำให้เมื่อจบหลักสูตรแล้วนิสิต/นักศึกษาส่วนใหญ่ไปประกอบวิชาชีพครู

เมื่อพิจารณาสภาพปัญหาเกี่ยวกับระบบการผลิตครู จากความต่างของระดับความคิดเห็นส่วนใหญ่ของผู้ตอบแบบสอบถามระหว่างสภาพจริงในปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังหรือที่ควรจะเป็น พบว่า ทุกข้อความที่ปรากฏมีความต่างกันในช่วงระดับความคิดเห็น แสดงว่ามีปัญหาเท่าเทียมกัน แต่มีความแตกต่างเกี่ยวกับการอบรมความรู้เพื่อตรวจสอบและติดตามบัณฑิตครูสูงสุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากต้องการให้พัฒนาความรู้ความสามารถของครูหลังจบอย่างสม่ำเสมอ ดังที่มนตรี แย้มกสิกร (2548: 44) กล่าวว่า การพัฒนาครูจะมีการดำเนินการตั้งแต่เริ่มต้นชีวิตความเป็นครู โดยผู้ที่มีหน้าที่จัดการฝึกอบรมแบ่งเป็น 2 ระดับหลัก ได้แก่ การฝึกอบรมที่จัดในระดับชาติ และการฝึกอบรมที่จัดระดับจังหวัด

ด้านการทบทวนผลการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการผลิตบัณฑิต

สถาบันผลิตครูควรประเมินผลการดำเนินงานแต่ละขั้นตอนอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ และนำผลการประเมินมาใช้เพื่อวางแผนปรับปรุงและพัฒนาการผลิตครู สภาคณบดีครูศาสตร์/ศึกษาศาสตร์แห่งประเทศไทยควรจัดเวทีทบทวนและนำผลการประเมินการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาด้านการผลิตบัณฑิตครูมาใช้ในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพของกระบวนการผลิตครูให้มีคุณภาพต่อไป และควรทำวิจัยระดับนโยบายเพื่อปรับปรุงและพัฒนากระบวนการผลิตครูทั้งระบบ เช่น หลักสูตรผลิตครูควรใช้เวลากี่ปี ควรมีระบบปิดในการผลิตครูหรือไม่ เป็นต้น

ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จในการผลิตครูในประเทศไทย

1. ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมต่อความสำเร็จในการผลิตครูในประเทศไทย ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากแต่ด้านมาตรฐานวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพช่วย

ควบคุมคุณภาพในการผลิตบัณฑิตครูได้จริงอีกทั้งยังช่วยยกระดับวิชาชีพครูและช่วยกำหนดกรอบในการประเมินวิชาชีพครู

2. ผลการศึกษาปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จในการผลิตครูในประเทศไทยในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และทุกข้อความมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อความ ยกเว้นด้านนโยบายภาครัฐที่เกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ 1 ปี นานเกินไปส่งผลให้บัณฑิตบางส่วนไม่ต้องการประกอบอาชีพครูในอนาคตมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า การฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานศึกษา 1 ปี การศึกษาเหมาะสมดีแล้ว ซึ่งสอดคล้องกับที่คณะวิจัยได้สัมภาษณ์และสนทนากลุ่มครูที่ปฏิบัติหน้าที่ที่เลี้ยงนิต/นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ คณาจารย์ผู้เกี่ยวข้องกับหลักสูตรผลิตครู รวมทั้งคณบดีหรือรองคณบดีฝ่ายวิชาการคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ เห็นว่าควรปรับปรุงหลักสูตรให้ใช้เวลาดลดลงเหลือ 4 ปี และเห็นด้วยกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ 1 ปี โดยอาจเพิ่มความเข้มข้นด้านวิชาการในการให้ผู้เรียนลงเรียนภาคฤดูร้อน เพื่อกระชับเวลาของหลักสูตร ให้เป็นไปได้ 4 ปี

ซึ่งผลการวิจัยที่พบสอดคล้องกับรายงานผลการศึกษาศถานภาพการผลิตและพัฒนาครูในประเทศไทย ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2558ก: ง) ที่พบว่า ปัญหาและอุปสรรคการผลิตครูในภาพรวม มีปัญหาทั้งด้านนโยบาย การผลิตครูที่ขาดความต่อเนื่อง เพราะนโยบายเปลี่ยนแปลงตามนโยบายของนักการเมือง รัฐลงทุนเพื่อการผลิตครูต่ำ การผลิตครูไม่ตรงกับความต้องการการใช้งานจริง มีปริมาณเกินความต้องการในบางสาขาและขาดแคลนในบางสาขาวิชา ขาดข้อมูลและการประสานงานระหว่างผู้ผลิตและผู้ใช้ครู ขาดแคลนคณาจารย์ที่เชี่ยวชาญในการผลิตครูทำให้การผลิตครูไม่มีคุณภาพเพียงพอ ระบบการฝึกประสบการณ์ของนิสิต/นักศึกษาครูยังไม่มีคุณภาพ คณาจารย์ในสถาบันผลิตครู (ครูของครู) ขาดมุมมองที่รอบด้านเนื่องจากจบการศึกษา

ในประเทศเป็นส่วนใหญ่ ขาดการเรียนรู้หรือประสบการณ์การผลิตครูที่หลากหลายจากต่างประเทศและการผสมผสานกับภูมิปัญญาไทย มาตรฐานวิชาชีพครูของไทยยังมีจุดบกพร่อง โดยมีการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพแต่ยังไม่มีการกำหนดตัวชี้วัด ฯลฯ ดังนั้นกระบวนการผลิตครูของประเทศไทยควรได้รับการปรับปรุงอย่างเป็นระบบตามแนวปฏิบัติที่ดีในการผลิตครู 4 ด้าน ที่วิชุดา กิจกรรม และคนอื่นๆ (2556) กล่าวคือ 1) ด้านปัจจัย เน้นการคัดเลือกคนเก่งเข้าเรียนครู มีสิ่งจูงใจให้คนอยากเรียนครู 2) ด้านกระบวนการผลิต เน้นการฝึกปฏิบัติงานในวิชาชีพ 3) ด้านผลผลิต เน้นครูใหม่ที่มีคุณภาพ มีความรักและศรัทธาวิชาชีพครู 4) ด้านผลกระทบ เน้นการปฏิบัติงานของครูที่มีผลเชิงบวกในการพัฒนาผู้เรียน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาสภาพปัญหา ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการผลิตครูของประเทศไทย สามารถสรุปข้อเสนอแนะกระบวนการผลิตครูทั้งระบบได้ดังนี้

1. ด้านนโยบายและระบบบริหารจัดการ

1.1 รัฐบาลควรให้ความสำคัญกับวิชาชีพครู มีการนโยบายในการผลิตครูที่แน่นอน จัดสรรงบประมาณสนับสนุนตามพันธกิจและภาระงานของมหาวิทยาลัย ไม่ควรจัดสรรรายหัวจะส่งผลต่อการจัดทรัพยากรสนับสนุน

1.2 ระบบการผลิตครูของประเทศยังขาดความเชื่อมโยงกันทั้งการผลิตและการนำไปใช้ (ขาดระบบการประสานงานที่ดีระหว่างฝ่ายผลิตและฝ่ายใช้บัณฑิตโรงเรียนไม่สามารถรับครูได้ตรงตามความต้องการ) รัฐบาลควรกำหนดระบบการผลิตครูให้เป็นมาตรฐานเดียวกันและบังคับใช้เหมือนกันทุกมหาวิทยาลัย เพื่อให้มีคุณภาพทัดเทียมกัน

1.3 อัตรากำลังของบุคลากรในการผลิตครูไม่เพียงพอ ควรมีการสนับสนุนให้ศึกษาต่อและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ รัฐบาลต้องถือว่าการพัฒนาอาจารย์เป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องมีการพัฒนา

อาจารย์ทั้งด้านวิชาการและกระบวนการที่พัฒนานิสิต/นักศึกษา

1.4 ผู้ที่คิดนโยบายทางการศึกษาหรือดูแลเรื่องครู มิใช่บุคคลทางการศึกษา นโยบายการบริหารงานทางการศึกษามีได้นำคนในวิชาชีพครูมาร่วมกันกำหนดนโยบาย แต่นำคนในสาขาวิชาชีพอื่นมาช่วยบริหารทำให้ไม่รู้ไม่เข้าใจปัญหาอย่างแท้จริง การเปลี่ยนแปลงนโยบายต่างๆ ควรทำการศึกษาลึก และให้ทุกภาคส่วนเกิดความเข้าใจทั้งระบบ

1.5 ครูสภาไม่ควรลงมากำกับถึงระดับรายวิชาทำให้ขาดความโดดเด่นของหลักสูตร

1.6 กำหนดสถาบัน/หน่วยงานเฉพาะเพื่อเป็นเจ้าภาพหลักในการผลิตและพัฒนาครูหลังบรรจุ รวมถึงเร่งพัฒนาอาจารย์ที่สอนครู (ครูของครู) คือ พัฒนาคอร์สกระบวนการ

2. ปัจจัยนำเข้า (Input)

2.1 คนที่มาเรียนครูยังขาดความมุ่งมั่นอุดมการณ์ความเป็นครูและยังไม่ใช่หวังกะทิ คนที่เรียนดีไม่เลือกที่จะศึกษาในสายครู รวมทั้งผู้ที่สอบเรียนครูไม่ยอมเป็นครูนิสิตปัจจุบันมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเป็นครูมุ่งหวังการได้สิ่งตอบแทนจากการประกอบอาชีพครูหากนิสิต/นักศึกษามีแรงจูงใจจะทำให้ได้เด็กดีเด็กเก่งมาเรียนครู

2.2 ควรกำหนดระบบการรับเข้า (มาตรฐานการรับเข้า) ให้มีเกณฑ์มาตรฐานเดียวกัน โดยกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการรับนิสิตที่ชัดเจน (คุณสมบัติ จำนวน) ทำให้คุณภาพการผลิตไม่ต่างกันมีเกณฑ์การคัดเลือกนิสิต/นักศึกษาของสถาบันการผลิตครูน่าที่เป็นเกณฑ์เดียวกัน มีการสอบกลางร่วมกับคะแนนจากโรงเรียนและการสอบระดับชาติ

2.3 ระบบการคัดเลือกต้องสามารถคัดเลือกเด็กที่อยากเป็นครูอย่างแท้จริง มีเจตคติทางบวกต่อวิชาชีพครู เนื่องจากปัจจุบันมหาวิทยาลัยรับนิสิต/นักศึกษาจำนวนมากแต่อัตราการผลิตอยู่ต่ำ

3. คุณภาพโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพและการฝึกประสบการณ์

3.1 ควรมีการควบคุมคุณภาพโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ทั้งเรื่องอาจารย์พี่เลี้ยง และการบริหารงานในโรงเรียน ทำความเข้าใจกับอาจารย์พี่เลี้ยงถึงบทบาทและภาระหน้าที่ของอาจารย์พี่เลี้ยง

3.2 นิสิต/นักศึกษาฝึกสอนควรได้ฝึกปฏิบัติการสอนและฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่แท้จริง โรงเรียนไม่ควรมอบภาระงานอื่นในโรงเรียนมากกว่าการสอนในชั้นเรียนจริง หรือการให้นิสิต/นักศึกษาไปติวสอบแก่นักเรียน

3.3 ควบคุมจำนวนการผลิตครูลง ผลิตตามความต้องการเพื่อเน้นคุณภาพมากกว่าปริมาณ ทั้งนี้เนื่องจากกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นโรงเรียนเป็นฐานปฏิบัติได้จริงยาก เพราะนิสิต/นักศึกษามีจำนวนมา

4. การเปิดหลักสูตรซ้ำซ้อนกันไม่ตรงตามความต้องการ

4.1 ไม่ควรอนุมัติให้มีการเปิดหลักสูตรซ้ำซ้อนกันระหว่างคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์กับคณะร่วมผลิต โดยหลักสูตรผลิตครูควรอยู่ในความรับผิดชอบของคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์แต่เป็นความร่วมมือกับคณะร่วมผลิต

4.2 ควรกำหนดเกณฑ์มาตรฐานของโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพระหว่างหลักสูตร 5 ปี และ 4+2 ปี เนื่องจากโรงเรียนฝึกประสบการณ์ต้องการนิสิต/นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ 4+2 ปี มากกว่าเพราะมีความเชี่ยวชาญด้านเนื้อหามากกว่าทำให้เกิดการเปรียบเทียบระหว่างเด็กสองกลุ่ม

4.3 บางสาขาวิชาเอกรับนิสิต/นักศึกษาจำนวนมากเกินไป จำนวนของการผลิตครู (นิสิต/นักศึกษา) ไม่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมสถาบันผลิตครูบางแห่งผลิตมากกว่าความต้องการและขาดแคลนน้อย ทำให้ส่งผลกระทบต่อกรอบบรรจุควรมีหน่วยงานกลางควบคุมการผลิตให้เกิดความชัดเจน โดยกำหนด Zone

และจำนวนตามศักยภาพความพร้อมและปัจจัยสนับสนุน

5. ผลผลิต (Output)

5.1 นิสิต/นักศึกษาครูเมื่อผ่านกระบวนการผลิตจบไปแล้ว ส่วนใหญ่จะไม่เลือกเป็นครูจึงควรปลูกฝังจิตวิญญาณความเป็นครูให้กับนิสิต/นักศึกษา

5.2 สถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ผลิตครูจำนวนมากขึ้น ทำให้ขาดการควบคุมมาตรฐานและคุณภาพมีการเปิดสอนวิชาชีพครู (ป.บัณฑิต) เป็นการจัดการศึกษาเชิงธุรกิจทำให้ไม่มีคุณภาพเท่าที่ควร แล้วทำการปิดหลักสูตรทำให้ขาดหลักสูตรในการพัฒนาครูที่ไม่มีคุณวุฒิครูสภาควรควบคุมมาตรฐานอย่างจริงจังทั้งมาตรฐานหลักสูตร มาตรฐานการผลิต และมาตรฐานบัณฑิต

6. อื่นๆ

6.1 ระบบการคัดเลือกอาจารย์เข้ามาเป็นอาจารย์ประจำ อาจให้ส่วนกลางคัดเลือกเพื่อให้ได้อาจารย์ที่มีคุณภาพเข้ามาในหน่วยงาน เพราะอาจารย์ประจำมีส่วนสำคัญที่จะช่วยให้นิสิต/นักศึกษามีคุณภาพตามความต้องการของสังคม

6.2 คุณลักษณะของอาจารย์ผู้สอนจะส่งผลไปสู่นิสิต/นักศึกษา ในบางวิชาที่เป็นเนื้อหาอาจารย์ไม่สามารถเชื่อมโยงไปสู่การสอนได้ อาจารย์ผู้สอนควรมีความรู้ ความสามารถทั้งในด้านความรู้และประสบการณ์ และมีวิธีการสอนที่สามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียนได้เป็นอย่างดี

6.3 คุณภาพของอาจารย์ในอุดมศึกษาด้านของความเก่ง ความเชี่ยวชาญทางวิชาการความรับผิดชอบสำหรับอาจารย์รุ่นใหม่มีไม่เพียงพอ สอนไม่สอดคล้องกับชีวิตประจำวันและไม่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนไม่มีคุณภาพ/สอนได้ไม่เต็มที่แก้ปัญหาด้วยการส่งไปอบรม

6.4 ควรยกเลิกการใช้ค่า FTES หรือปรับสัดส่วนอาจารย์ต่อนิสิต/นักศึกษาของคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ใหม่ เนื่องจากจำนวนผู้สอน/อัตรากำลังของอาจารย์ ในปัจจุบันไม่สมดุลกับนิสิต/นักศึกษา (นิสิต/

นักศึกษา ต่อ ห้องเรียน ต่อ อาจารย์)จึงส่งผลกระทบต่อขาดอาจารย์ประจำหลักสูตร อีกทั้งอาจารย์ในคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์มีภาระงานอื่นนอกเหนือการทำหน้าที่ผลิตครูยังมีภาระงานนิเทศ/สอน/วิจัย ควรมีการสนับสนุนอัตรากำลังและให้ศึกษาต่อมีการส่งเสริมและสนับสนุนเกี่ยวกับการทำผลงานทางวิชาการและการพัฒนาครูของครูให้มีความเข้มข้นมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรนำผลวิจัยที่ได้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการทำวิจัยเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาระบบการผลิตครูของประเทศไทยต่อไป เช่น อนาคตภาพของการผลิตครูของประเทศไทยในทศวรรษหน้า ความได้เปรียบเสียเปรียบในการผลิตครูหลักสูตร 5 ปี (ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการผลิตครูหลักสูตร 5 ปีของประเทศไทย)

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2556). **เล็งควบคุมการผลิตครู ล้นอัตราเกษียณ**. เข้าถึงเมื่อ 29 ธันวาคม 2559 จาก <http://www.niets.or.th/th/content/view/721>.
- ดิเรก พรสีมา. (2554). **แนวทางการพัฒนาวิชาชีพครู**. (เอกสารอัดสำเนา).
- เป็รื่อง กิตร์ตันกร. (2554). **การปฏิรูปการศึกษารอบสอง : การผลิตครูและการพัฒนาครูในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. เข้าถึงเมื่อ 29 ธันวาคม 2559 จาก www.wachum.com/dewey/300/edthai10.pdf.
- พินสุดา สิริธรงค์. (2557). **การยกระดับคุณภาพครูไทย ในศตวรรษที่ 21**. รายงานการศึกษาประกอบ การประชุมวิชาการ “อภิวัดมนการเรียนรู้. สูจุดเปลี่ยนประเทศไทย (6-8 พฤษภาคม 2557) เข้าถึงเมื่อ 29 ธันวาคม 2559 จาก <file:///C:/Documents%20and%20Settings/Administrator/My%20Documents/Downloads/1403847501.pdf>
- มนตรี แยมกสิกร. (2548). **ระบบการผลิตและพัฒนาครูของประเทศญี่ปุ่น (Teacher Training System in Japan)**. วารสารศึกษาศาสตร์ ปีที่ 16 ฉบับที่ 2 เดือนพฤศจิกายน 47 – มีนาคม 48.
- วราภรณ์ สามโกเศศ และคณะ. (2553). **ข้อเสนอระบบการศึกษาทางเลือกที่เหมาะสมกับสภาวะคนไทย**. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์
- วิชุดา กิจธรรมและคนอื่นๆ. (2556). **โครงการการศึกษาวิเคราะห์อดีต ปัจจุบันและโอกาส/ความหวังในอนาคตของการผลิตครูในประเทศไทย**. เข้าถึงเมื่อ 9 ตุลาคม 2558 จาก file:///C:/Documents%20and%20Settings/Administrator/My%20Documents/Downloads/Fulltext%238_55631.pdf.
- ฤตินันท์ สมุทร์ทัย. (2556). **การศึกษานำร่องการพัฒนาหลักสูตรการผลิตครูสำหรับศตวรรษที่ 21**. เชียงใหม่: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เข้าถึงเมื่อ 12 ตุลาคม 2558 จาก <http://re-ed.onecapps.org/ReEDFile/sym1513.pdf>.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2556). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ(ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553**.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). **กรอบการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ โดยการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สิบ (พ.ศ.2552-2561)** เข้าถึงเมื่อ 29 ธันวาคม 2559 จาก http://www.ubu.ac.th/web/files_up/46f2013061215384986.pdf.
- (2558ก). **รายงานผลการศึกษสถานภาพการผลิตและพัฒนาครูในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค
- (2558ข). **โครงการปฏิรูปการเรียนรู้สู่ผู้เรียน (พ.ศ.2557-2560) “สะท้อนปัญหาและทางออก ตอบโจทย์ปฏิรูปการศึกษาไทย”**. กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี่.
- UNESCO. (2015). **รายงานการติดตามผลทั่วโลก เรื่องการศึกษาเพื่อปวงชน (EFA) 2015**. The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.